

สรุปผลการดำเนินการให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง สปป. ลาว
ตามระเบียบปฏิบัติของคณะกรรมการแม่น้ำโขง
เรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้าและข้อตกลง ครั้งที่ ๓
(Procedures for Notification, Prior Consultation and Agreement, PNPCA)
วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๐
ณ โรงแรมลายทอง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

กรมทรัพยากรน้ำในฐานะสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติดำเนินการให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตามกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า ภายใต้ระเบียบปฏิบัติ เรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้า และข้อตกลง (Procedures for Notification, Prior Consultation and Agreement: PNPCA) ของคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมลายทอง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี สรุปผลการให้ข้อมูล ดังนี้

การให้ข้อมูลครั้งที่ ๓ มีผู้เข้าร่วมในเวทีการให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น ๑๓๐ คน โดยมี ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย กรมทรัพยากรน้ำ กรมประมง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งภาคประชาชน กลุ่มเครือข่ายแม่น้ำโขง คณะกรรมการลุ่มน้ำโขง กลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้านต่างๆ รวมถึงหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๓ จังหวัดริมแม่น้ำโขง (จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญและมุกดาหาร) โดยมีประเด็นที่รวบรวมได้จากเวทีการให้ข้อมูล PNPCA ซึ่งมีทั้งประเด็นคำถาม ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ ต่อผลกระทบข้ามพรมแดนที่จะเกิดขึ้นจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ แยกออกเป็น ๗ ประเด็น ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำ

- ในช่วงระยะเวลา ๓ ปี ที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ประสบกับสภาวะระดับน้ำในแม่น้ำโขงมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงฉับพลัน จึงมีความกังวลต่อการประกอบอาชีพริมแม่น้ำโขงและผลกระทบต่อปริมาณปลาที่มีแนวโน้มจะลดลง

๒. ผลกระทบต่อด้านประมง

- มีข้อห่วงกังวลถึงการลดลงของปริมาณปลา บริเวณท้ายน้ำของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง เมื่อมีการพัฒนาโครงการไฟฟ้าเขื่อนปากแบง
- การอพยพของปลา จะสามารถผ่านโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง ได้หรือไม่ และในกรณีที่ผ่านมาของโครงการไซยะบุรี ที่มีรูปแบบโครงสร้างอาคารให้ปลาผ่าน โดยมีลิฟท์ยก น่าจะเป็นรูปแบบที่ไม่สามารถดำเนินการได้จริง
- ควรเสนอให้ประเทศสมาชิกประสานงานร่วมกัน เพื่อดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มจำนวนและชนิดพันธุ์ปลา

๓. มาตรการ/แนวทางต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

- การพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ของ สปป.ลาว ในแม่น้ำโขง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความมั่นคงด้านอาหารของประชาชนไทย ประเทศที่ทำการพัฒนาโครงการฯ ในแม่น้ำโขงสายประธาน เช่น สปป.ลาว และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ควรแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชนในกลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะคนที่ได้รับผลกระทบ เช่น การปลูกพืชริมฝั่ง การลดลงของปลา การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำฉับพลัน เป็นต้น

- ควรมีแนวทาง/วิธีการ เจริญจากกับรัฐบาล สปป.ลาว เพื่อช่วยเหลือประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงนำเสนอผลการศึกษาทางวิชาการ เพื่อประกอบการเจรจากับรัฐบาล สปป.ลาว

- หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลัก ในการป้องกัน บรรเทา และการชดเชยความเสียหาย

กรณีที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง สปป.ลาว เช่น การลดลงของสาหร่ายน้ำจืด (โก) ปริมาณกรวดสี หินสีลดลง การพังทลายของเขื่อนป้องกันตลิ่ง ความเสียหายของถนนในเขตพื้นที่ประเทศไทยจากการขนวัสดุก่อสร้างในโครงการไซยะบุรี เป็นต้น

- การพัฒนาโครงการในแม่น้ำโขง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและลบ ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ประโยชน์อะไร มีการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเช่นไร

- เสนอให้รัฐบาลไทย ศึกษา จัดทำข้อมูลผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการฯ และมีกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน รวมถึงผลักดันจัดตั้งกลไกการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชน

- ที่ประชุมเสนอให้จัดตั้งองค์กรอิสระของ ๔ ประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขง

- ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ของประเทศไทยควรมีแนวทางในการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ

๔. ความมั่นคงของโครงสร้างฯ เขื่อนปากแบง

- ประชาชนในพื้นที่ที่มีความหวงกังวล กรณีมีการก่อสร้างเขื่อนปากแบง อาจส่งผลให้มีการสภาพทางธรณีเปลี่ยนแปลง และเกิดแผ่นดินไหวได้

๕. บทบาทของภาครัฐและภาคประชาชน

- กรมทรัพยากรน้ำ ควรผลักดันให้มีการเสนอข้อห่วงกังวลของประชาชน ไปสู่ระดับนโยบายที่สูงกว่าระดับกรมฯ เพื่อให้สามารถตอบสนองข้อห่วงกังวลของประชาชนได้มากกว่านี้

- เสนอให้ภาคประชาชนของประเทศสมาชิกมีเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลผลกระทบจากการพัฒนาโครงการฯ ที่จะเกิดขึ้นในแม่น้ำโขงสายประธาน

/ประชาชน...

๖. การตอบสนองต่อข้อห่วงกังวลที่ผ่านมา

- ต้องการให้กรมทรัพยากรน้ำชี้แจงให้ทราบถึงการสนองตอบต่อความคิดเห็น ข้อห่วงกังวลของภาคประชาชน จาก สปป.ลาว ในฐานะเจ้าของโครงการฯ สำหรับการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทของประเทศจีน จะตอบสนองต่อข้อห่วงกังวลของฝ่ายไทยได้มากน้อยเพียงไร ก่อนข้างแตกต่างจากโครงการฯไชยะบุรี ที่ผู้รับจ้างเป็นบริษัทของคนไทย
- ประชาชนเข้าถึงข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำของ สปป.ลาว ได้ยาก ทำอย่างไรให้ประชาชนรับทราบข้อมูลมากขึ้น
- เสนอให้กรมทรัพยากรน้ำเสนอข้อมูลเปรียบเทียบว่า การออกแบบโครงการไฟฟ้าพลังน้ำไชยะบุรี และโครงการไฟฟ้าพลังน้ำอื่นๆ ได้มีการปรับปรุงตามข้อคิดเห็นของฝ่ายไทยอย่างไร พร้อมทั้งการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายให้ภาคประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง
- กรมทรัพยากรน้ำควรมีการชี้แจงข้อมูลต่อหน่วยงานภาครัฐให้ทั่วถึง
- รัฐบาลไทยควรมีการเจรจากับประเทศสมาชิก เพื่อหารือเรื่องผลประโยชน์ร่วมกันจากการพัฒนาโครงการฯ

๗. การซื้อขายไฟฟ้าจาก สปป.ลาว

- ภายหลังก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำปากแบง สปป.ลาว แล้วเสร็จ จะขายไฟฟ้าให้ประเทศใด หรือหน่วยงานใด ยังไม่มีการแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้ทราบอย่างชัดเจน
- ที่ประชุมต้องการทราบข้อมูลแผนการซื้อขายไฟฟ้าจาก สปป.ลาว
- รัฐบาลไทย โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ในฐานะผู้รับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว จะมีมาตรการอย่างไรให้เชื่อมั่นได้อย่างไรว่า การรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว ได้มีมาตรการติดตามตรวจสอบและบรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ กฟผ. ได้มีการเจรจาในประเด็นดังกล่าวมากน้อยเพียงไร

ทั้งนี้ผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ชี้แจงให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากประเด็นดังกล่าว ดังนี้

๑) รัฐบาลไทยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MoU) ในการจัดซื้อไฟฟ้าจากรัฐบาล สปป.ลาว จำนวน ๙,๐๐๐ เมกะวัตต์ โดยไม่มีการระบุแหล่งผลิตไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม กฟผ. จะไม่รับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว หากโครงการฯไม่ผ่านกระบวนการ PNPCA และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยที่ทางเลือกการซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาวมีทั้งจากพลังงานน้ำหรือถ่านหิน

๒) ในแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Power Development Plan: PDP ๒๐๑๕-๒๐๓๖) กำหนดสัดส่วนการซื้อไฟฟ้าจากต่างประเทศ ร้อยละ ๗ และในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการผลิตไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติในสัดส่วนสูงสุด จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาไฟฟ้าจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม และการซื้อไฟฟ้าจากต่างประเทศ ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือก